

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Δημόπουλος Βασίλειος
ΣΕΕ ΠΕ70

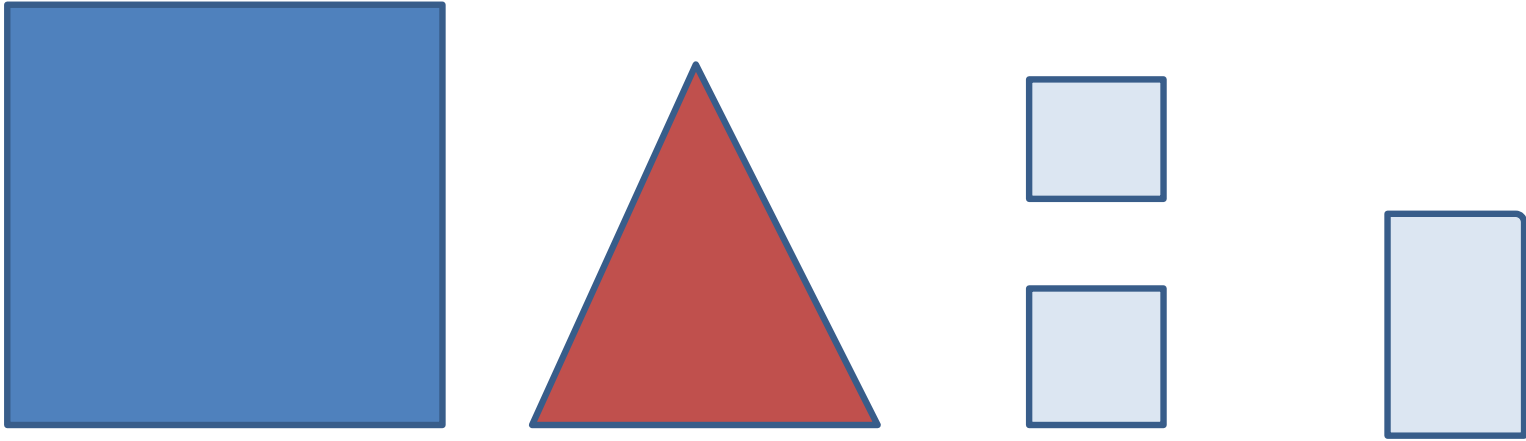
Οικοσυστημική προσέγγιση

κάθε πρόβλημα αποτελεί μέρος του κοινωνικού περιγύρου μέσα στο οποίο εμφανίζεται και όχι κάτι διαφορετικό ή ανεξάρτητο από αυτόν

ΒΑΣΙΚΗ ΑΡΧΗ

το «όλο» είναι κάτι πολύ περισσότερο από το
«άθροισμα» των μερών του

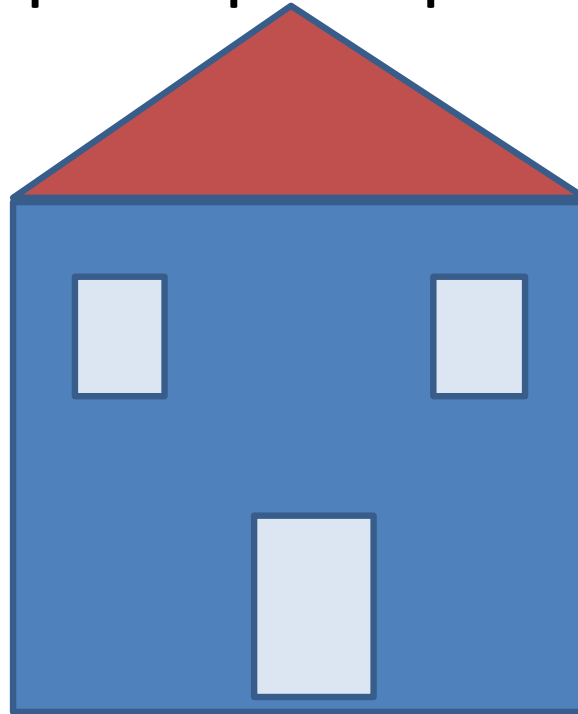
A. ΜΕΡΗ

(αυτούσια και μεμονωμένα σχήματα)

Β. ΟΛΟ

(Η σχέση μεταξύ των «μερών» νοηματοδοτεί το «όλο» - δηλ. το μετατρέπει σε σπίτι)

Τι κάνουμε συνήθως όταν αντιμετωπίζουμε κάποιο πρόβλημα;

Το προσεγγίζουμε με σημείο αναφοράς:

- Το υπαίτιο άτομο
- Τις ελλείψεις του
- Το παρελθόν του

(δηλαδή εστιάζουμε στο «μέρος»)

Έτσι λ.χ. ένα επιθετικό παιδί:

- Θεωρείται ότι η επιθετικότητα εκπηγάει από το ίδιο («χρεωστική» στάση)
- Του καταλογίζονται ανεπάρκειες (όπως λ.χ. διάσπαση προσοχής, υπερκινητικότητα, μαθησιακές δυσκολίες)
- Χρησιμοποιούνται γεγονότα και συνθήκες του παρελθόντος (π.χ. ότι προέρχεται από διαλυμένη οικογένεια) για την ερμηνεία της προβληματικής συμπεριφοράς

«Αλήθεια» και «Χρησιμότητα»

Όμως, όλα αυτά μπορεί να είναι αληθινά αλλά δεν είναι ιδιαίτερα χρήσιμα – δηλ. δεν βοηθούν στη θετική αλλαγή του παιδιού επειδή:

- Οι πληροφορίες για το παρελθόν προσφέρουν στρατηγικές κατανόησης – αλλά όχι και επίλυσης – του προβλήματος. Τι μπορεί να κάνει άραγε ο εκπαιδευτικός για να αλλάξει την προσωπικότητα ή τα οικογενειακά βιώματα ενός παιδιού;
- Αποσπούν την προσοχή από τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις που λαμβάνουν χώρα μέσα στο σχολείο στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και η επιθετική συμπεριφορά του συγκεκριμένου μαθητή.
- Επικεντρώνονται στις αδυναμίες και παραβλέπουν τις θετικές πτυχές του μαθητή

Αντίθετα

η οικοσυστημική προσέγγιση δεν εκλαμβάνει τα προβλήματα ως αποτέλεσμα των ατομικών ελλείψεων **αλλά** ως μέρος μιας συγκεκριμένης μορφής κοινωνικών αλληλεπιδράσεων

Πλεονεκτήματα της οικοσυστημικής προσέγγισης έναντι των υπολοίπων

- Εστιάζει στην επίλυση και όχι στη διάγνωση του προβλήματος
- Ξεκινά από τις εύκολες πτυχές του προβλήματος
- Επιτρέπει πολλές και διαφορετικές ερμηνείες για το ίδιο ζήτημα
- Ενθαρρύνει την συναισθηματική ανοχή και την ευρύτητα αντίληψης
- Είναι σχεδιασμένη να αναδεικνύει τις δυνατότητες και όχι να υπερνικά τις αδυναμίες του ατόμου
- Μπορεί να γίνει κτήμα του καθενός

Ας ξεκινήσουμε από την αρχή ...

Το ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ και η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η ανθρώπινη ιδιαιτερότητα

Ο άνθρωπος – σε αντίθεση με τα υπόλοιπα πλάσματα – δεν ζει απλώς αλλά υπάρχει

Κατανοεί και ερμηνεύει τον εαυτό του με βάση αρχές και κανόνες

Μεταμορφώνει το πραγματικό σε πραγματικότητα

Τι σημαίνει αυτό;

ΓΕΝΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Το γεγονός ότι κάποιος άνθρωπος ζυγίζει 100 κιλά είναι κάτι το **πραγματικό**

Όμως τόσο αυτός όσο και ο καθένας μας «είναι **αδιάκοπα περισσότερο απ' όσο πράγματι είναι**»

Δηλαδή δεν «είναι» μόνο ένας ψυχρός αριθμός κιλών (όπως για παράδειγμα ένα σακί με ελιές) αλλά επιπλέον υπάρχει μέσα από αυτόν

Κατανοεί τον εαυτό του ως: στρουμπουλό, χοντρό, ευτραφή, καλοζωισμένο, υπέρβαρο, κ.ο.κ. (με άλλα λόγια δημιουργεί τη δική του **πραγματικότητα**)

Μας παρέχει τη δυνατότητα να αντιλαμβανόμαστε τα πράγματα υπό ποικίλους τρόπους

ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Παρατηρούμε μια μαθήτριά να κοροϊδεύει επανειλημμένα τους συμμαθητές της κατά τη διάρκεια του μαθήματος (η συγκεκριμένη εικόνα αποτελεί κάτι το **πραγματικό**)

Όμως, ο τρόπος με τον οποίο θα αντιδράσουμε δεν βασίζεται σε αυτό αλλά στην **σημασία** που του αποδίδουμε (δηλ στην **πραγματικότητα**)

Πιθανές ερμηνείες

Η εν λόγω συμπεριφορά μπορεί σημαίνει πως η μαθήτριά:

- Έχει μαθησιακές δυσκολίες
- Θέλει να εκνευρίσει τον δάσκαλο
- Προέρχεται από «διαλυμένη» οικογένεια
- Επιδιώκει την προσοχή
- Χρειάζεται άμεση πειθάρχηση
- Έχει ανεπαρκείς κοινωνικές δεξιότητες
- Βαριέται στο μάθημα
- Κάποια από τα παραπάνω ή όλα μαζί

Τρόποι αντίδρασης

Ανάλογα με την ερμηνεία που θα υιοθετήσουμε
θα κινηθούμε καταλλήλως

Όμως ...

πολλές από τις παραπάνω ερμηνείες είναι μεταξύ τους αντιφατικές (ανταγωνιστικές / αλληλοσυγκρουόμενες)

Οδηγούν σε «γνωστική ασυμφωνία»

- Πώς την αντιμετωπίζουμε συνήθως;

Με βάση την «επιρροή της προηγούμενης μάθησης»

Υιοθετούμε την ερμηνεία εκείνη που μάθαμε να χρησιμοποιούμε **πιο** επιτυχημένα και **πιο** συχνά

«Πωλητές» ή «Ντετέκτιβ»;

Στη συγκεκριμένη περίπτωση μοιάζουμε με «πωλητές»

Πρωθούμε / «πουλάμε» την δική μας άποψη (εννίστε
εμμένουμε σε αυτήν ακόμα κι όταν δεν φέρνει
αποτελέσματα)

Θα πρέπει να μετατραπούμε σε «ντετέκτιβ»

Να μην σταματούμε αν δεν βρούμε την ερμηνεία
εκείνη που λύνει το πρόβλημα

Ερώτημα

Πώς θα τα καταφέρουμε;

Απάντηση

Με την βοήθεια των 6 τεχνικών της
Οικοσυστημικής προσέγγισης

1. Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ «ΑΝΑΠΛΑΙΣΙΩΣΗΣ»

ή αλλιώς

πώς να σκεφτούμε το πρόβλημα διαφορετικά

Όταν η εικόνα ... ξεγελάει

Πολλές φορές αυτό που βλέπουμε δεν αποτυπώνει την πραγματικότητα

Η «τεχνική της αναπλαισίωσης» μας καλεί να δούμε το πρόβλημα διαφορετικά

Να το αντιληφθούμε μέσα από ένα **νέο πλαίσιο**

- θετικό,
- συμβατό με την πραγματικότητα,
- λογικό για τα εμπλεκόμενα μέρη

Προϋποθέσεις

Να συνειδητοποιήσουμε πως:

- Κάθε προβληματική συμπεριφορά μπορεί να ερμηνευτεί ποικιλοτρόπως.
- Τα «προβληματικά» άτομα πιστεύουν ότι συμπεριφέρονται με τον κατάλληλο τρόπο.

ΣΤΑΔΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ («ποιος» / «ποιοι», «τι» και «πότε»)

Π.χ. Ο Γιάννης έρχεται κάθε πρωί και στέκεται δίπλα στο θρανίο του Πέτρου. Μιλούν και γελούν για 10 περίπου λεπτά, ενώ κανονικά θα έπρεπε να καθίσουν στο θρανίο τους και να συγκεντρωθούν στο μάθημα.

2. ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Π.χ. Ζητώ από το Γιάννη να καθίσει. Συνήθως του το ζητώ ευγενικά τρεις φορές. Τότε αυτός πηγαίνει στη θέση του, από όπου συνεχίζει να μιλά και να στέλνει μηνύματα στον Πέτρο.

3. ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Π.χ. Ο Γιάννης είναι ανεύθυνος. Προσπαθεί να με εκνευρίσει. Είναι πεισματάρης. Είναι αγενής. Δε θέλει να συμμορφωθεί με τους κανόνες

4. ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΘΕΤΙΚΗΣ / ΕΝΑΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

Π.χ. Ο Γιάννης αγαπάει πολύ τον φίλο του. Είναι σημαντικό γι' αυτόν να επιβεβαιώνει κάθε πρωί το φιλικό του δεσμό. Πρόκειται για ένα πολύ δραστήριο αγόρι, που συμπεριφέρεται έτσι προκειμένου να προσαρμόζεται ομαλά στη σχολική ρουτίνα, με την ελάχιστη δυνατή διάσπαση.

5. ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΝΟΣ ΝΕΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ

Π.χ. προσεγγίζω τον συγκεκριμένο μαθητή λέγοντάς του: «Γιαννάκη, βλέπω ότι η φιλία σου με τον Πέτρο έχει πολύ μεγάλη σημασία για σένα και ότι θέλεις λίγα λεπτά κάθε πρωί να τα λες μαζί του. Μερικές φορές η φιλία είναι το πιο σημαντικό πράγμα στον κόσμο».

2. Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ «ΘΕΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΗΛΩΣΗΣ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ»

ή αλλιώς

αναζητώντας θετικά κίνητρα στην
προβληματική συμπεριφορά

ΣΤΑΔΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ («ποιος» / «ποιοι», «τι» και «πότε»)

Π.χ. Ο Νίκος και ο Μάνος φωνάζουν ο ένας στον άλλο κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Όταν ο Νίκος, ο οποίος είναι λιγότερο ευφυής, απαντά λανθασμένα, ο Μάνος τον κοροϊδεύει. Ο Νίκος αντιδρά βρίζοντας τον Μάνο.

2. ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Π.χ. Συνήθως λέω στα αγόρια ότι είναι αρκετά μεγάλα πια και μπορούν να φέρονται καλύτερα από το να φωνάζει ο ένας στον άλλο. Σχολιάζω το γεγονός τονίζοντας το γεγονός ότι είναι αρκετά ώριμοι και γι' αυτό δεν πρέπει να είναι αγενείς. Συχνά τότε χρησιμοποιούν αυτούς τους χαρακτηρισμούς ως εφόδιο, ώστε να αποκαλεί ο ένας τον άλλο «ανώριμο»

3. ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ / ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ

Π.χ. Και τα δύο αγόρια έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση και προσπαθούν να ενισχύσουν το εγώ τους. Δεν έχουν αδέρφια και γ' αυτό δεν ξέρουν πώς θα μπορούσαν να τα πάνε καλά. Έτσι θέλουν να τραβήξουν την προσοχή. Προσπαθούν να ενοχλήσουν την τάξη. Κάνουν αγώνα ισχύος. Θέλουν να προκαλέσουν ο ένας τον άλλο.

4. ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΕΥΛΟΓΩΝ ΘΕΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ

Π.χ. Αυτός είναι ένας τρόπος που έχουν τα παιδιά να δείχνουν δεμένα το ένα με το άλλο. Ή πρόκειται για έναν τρόπο με τον οποίο εκφράζουν το ενδιαφέρον τους. Ή επιδιώκει ο ένας να μάθει τα όρια του άλλου. Ή τέλος, βοηθά ο ένας τον άλλο να ανακαλύψει τα δικά του όρια.

5. ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΝΟΣ ΝΕΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ

Π.χ. Νίκο και Μάνο, είναι εκπληκτικό να βλέπει κανείς το ενδιαφέρον που δείχνετε ο ένας για τη δουλειά και την πρόοδο του άλλου στο σχολείο. Σπάνια βλέπουμε έναν τόσο ισχυρό δεσμό ανάμεσα σε συμμαθητές.

3. Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ «ΥΠΟΔΗΛΩΣΗΣ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ»

ή αλλιώς

αναζητώντας θετικές λειτουργίες
στην προβληματική
συμπεριφορά

Μέχρι τώρα

εστιάσαμε στο «**νόημα**» και τα «**κίνητρα**» της προβληματικής συμπεριφοράς

- Έτσι λ.χ. στο παράδειγμα της «**αναπλαισίωσης**» θεωρήσαμε αρχικά τον μαθητή ως «**ανεύθυνο**» και «**αγενή**» και στη συνέχεια ως ένα «**φιλικό**» και «**δραστήριο**» άτομο (δηλ. εστιάσαμε στο «**νόημα**» των πράξεών του)
- Στη συνέχεια, στο παράδειγμα της «**θετικής υποδήλωσης των κινήτρων**», θεωρήσαμε αρχικά ότι οι μαθητές δρουν με τον συγκεκριμένο τρόπο λόγω της χαμηλής τους αυτοεκτίμησης και στη συνέχεια εξ αιτίας του ενδιαφέροντος που έτρεφε ο ένας για τον άλλον (δηλ. εστιάσαμε στα «**κίνητρα**» των πράξεών τους)

Εδώ πλέον

θα επικεντρωθούμε στη «**λειτουργία**» της
προβληματικής συμπεριφοράς

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

- Οι λειτουργίες μιας προβληματικής δράσης μπορεί να είναι εντελώς διαφορετικές από τον στόχο τον οποίον έχει θέσει ο δράστης (οι ενέργειες δεν οδηγούν πάντα στον επιθυμητό ζητούμενο)
- Οι προβληματικές δράσεις δεν λειτουργούν μονοδιάστατα – δηλ. δεν έχουν μόνο αρνητική κατάληξη (οι ενέργειες έχουν πολλαπλά και ποικίλα αποτελέσματα)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Η επιμονή ενός μαθητή να απαντά στις ερωτήσεις χωρίς να του δίνεται ο λόγος λειτουργεί κατά έναν τρόπο που:

- Αποσπά την προσοχή των υπόλοιπων μαθητών (**αρνητικό**)
- Διακόπτει το μάθημα (**αρνητικό**)
- Αποθαρρύνει τους άλλους να συμμετέχουν (**αρνητικό**)
- Μαθαίνει τους άλλους να συγκεντρώνονται παρά τις εξωτερικές ενοχλήσεις (**θετικό**)
- Τους δίνει επιπλέον χρόνο να σκεφτούν και να αποφύγουν τυχόν λανθασμένες απαντήσεις (**θετικό**)
- Ενθαρρύνει τον δάσκαλο να δοκιμάσει διαφορετικές μορφές εξέτασης (**θετικό**)

ΣΤΑΔΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ («ποιος» / «ποιοι», «τι» και «πότε»)

π.χ. Η Γεωργία, που έχει μια μέση ικανότητα, κάθεται στο θρανίο της, κρεμάει κάτω το κεφάλι της και δεν κάνει ουσιαστικά τίποτε. Μπορεί να γράψει μια ή δύο γραμμές σε σπάνιες περιστάσεις. Όταν τη σηκώνουν για μάθημα παραμένει σιωπηλή. Αλληλεπιδρά πολύ λίγο με τους άλλους μαθητές.

2. ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Π.χ. Δοκίμασα τη θετική και την αρνητική ενίσχυση. Την επαίνεσα για οποιαδήποτε εργασία και οποιαδήποτε συμμετοχή ή την κράτησα μέσα στα διαλείμματα. Της μίλησα για το πόσο σημαντικό είναι να κάνει τη δουλειά της. Έστειλα σημειώματα στο σπίτι της. Συνεχίζει να μην κάνει σχεδόν τίποτα στην τάξη.

3. ΠΟΙΕΣ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ Η ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ;

Π.χ. Επιβραδύνει την πρόοδο της τάξης. Σπαταλά το χρόνο του δασκάλου και των μαθητών. Αποσπά την προσοχή των άλλων. Με εμποδίζει να διδάξω με το συνηθισμένο ύφος μου.

4. ΜΕ ΠΟΙΕΣ ΕΝΑΛΑΚΤΙΚΕΣ / ΘΕΤΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΣΥΝΔΕΘΕΙ;

Π.χ. Επειδή η Γεωργία δεν κάνει ουσιαστικά καθόλου δουλειά, υπάρχουν πολύ λιγότερα γραπτά να διορθώσω, γεγονός που μου εξοικονομεί λίγο χρόνο. Αυτή η πρόσθετη ώρα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για προγραμματισμό και για τη βοήθεια άλλων μαθητών

5. ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΝΟΣ ΝΕΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ / ΤΙ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΠΩ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ;

Π.χ. «Γεωργία, είχα στεναχωρηθεί μαζί σου, γιατί μου φαινόταν ότι σπαταλούσες πολύτιμο χρόνο από το δάσκαλο και τους μαθητές αλλά, όταν το σκέφτηκα περισσότερο, συνειδητοποίησα ότι όταν κάνεις τόσο λίγη δουλειά, στην πραγματικότητα μου προσφέρεις χρόνο που μπορώ να αφιερώσω για να προγραμματίσω και να βοηθήσω άλλους μαθητές. Είναι πολύ ασυνήθιστο για ένα μαθητή να θυσιάσει για τους συμμαθητές του το χρόνο και την προσοχή που δικαιούται από το δάσκαλο.

4. Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ «ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΩΝ»

ή αλλιώς

ενθαρρύνοντας τη συνέχιση της προβληματικής συμπεριφοράς με διαφορετικό τρόπο

Φωτιά στην ... φωτιά

- Η τεχνική αυτή συνιστά μία πρόκληση για την κοινή λογική.
  - Στην ουσία προτείνει τη διατήρηση της προβληματικής συμπεριφοράς, **υπό τον όρο βέβαια ότι αυτό θα γίνει:**
    - για διαφορετικό **λόγο**,
    - σε διαφορετικό **χρόνο** ή **τόπο** και, ίσως,
    - με κάποια διαφορετική **μορφή**.

ΣΤΑΔΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ («ποιος» / «ποιοι», «τι» και «πότε»)

Π.χ. Ο Γιάννης απαιτεί πολλή προσοχή από μένα. Έρχεται στην έδρα μου και κάνει προτάσεις για το πώς θα έπρεπε να εργάζομαι. Όταν δίνω οδηγίες, είτε κάνει πως δεν ακούει και ζητάει να τις επαναλάβω είτε διατυπώνει εναλλακτικές προτάσεις, για τις οποίες επιμένει ότι είναι καλύτερες. Αντί να στρωθεί στη δουλειά επιλέγει να ξύνει μολύβια, να ξεφυλλίζει τετράδια κλπ. Μόλις αναγκαστεί να αρχίσει την εργασία του, κάνει ξανά και ξανά απλοϊκές ερωτήσεις. Επίσης, αναμειγνύεται σχεδόν κάθε φορά στην επικοινωνία μεταξύ των μαθητών της τάξης ή ανάμεσα στους μαθητές και σε μένα. Η συμπεριφορά αυτή ενοχλεί τους άλλους και αποπροσανατολίζει τον ίδιο από τις υποχρεώσεις του.

2. ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Π.χ. Εάν απαντήσω στις ερωτήσεις του, ρωτάει περισσότερα. Εάν αρνηθώ να απαντήσω, πετά θυμωμένος το μολύβι του και διαμαρτύρεται έντονα ότι δεν μπορεί να εργαστεί επειδή τον αγνωώ. Όταν παρεμβάλλεται στην επικοινωνία μου με τους άλλους μαθητές, αρχικά του μιλάω ευγενικά και στη συνέχεια τον προτρέπω να «μη φυτρώνει εκεί που δεν τον σπέρνουν». Αυτά βέβαια δεν έχουν αποτέλεσμα και παραμένει προφανώς πεπεισμένος ότι πρέπει να παρεμβαίνει.

3. ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΤΡΟΠΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Π.χ. Μπορεί να γράψει τις προτάσεις του και να μου τις διαβάσει στο τέλος της ημέρας, σε ειδική συνάντηση. Ίσως του ζητήσω να κάνει κάποια ανακοίνωση στην τάξη, κάθε φορά, λίγο πριν δώσω οδηγίες που απαιτούν μεγάλη προσοχή από όλους.

4. ΠΩΣ ΘΑ ΖΗΤΗΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΑΘΗΤΗ

Π.χ. «Γιάννη, πάντα έχεις τόσα πολλά σχόλια και προτάσεις! Είναι πραγματικά κρίμα που δεν μπορώ να διακόψω τη διδασκαλία και να δώσω στις ιδέες σου την προσοχή που θα ήθελα. Σε παρακαλώ όμως να μου γράψεις όλες τις σκέψεις και τις παρατηρήσεις σου. Στο τέλος κάθε μέρας, όταν θα μπορώ πραγματικά να δώσω στις ιδέες σου την προσοχή που αξίζουν, θα έχω μια συνάντηση μαζί σου.

5. Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ «ΚΕΡΚΟΠΟΡΤΑΣ»

ή αλλιώς
επηρεάζοντας έμμεσα το
πρόβλημα

Η κερκόπορτα

Δια της ... πλαγίας οδού

- Οι τεχνικές που περιγράψαμε έως τώρα στόχευαν **κατευθείαν** στην προβληματική συμπεριφορά.
- Τόσο η τεχνική της «κερκόπορτας» όσο και η επόμενη που θα παρουσιάσουμε ενεργούν με **πλάγιο τρόπο** – εστιάζουν σε κάποιο σημείο που δεν αποτελεί πρόβλημα

ΒΑΣΙΚΗ ΑΡΧΗ

- Εφόσον όλα τα στοιχεία ενός οικοσυστήματος αλληλεπιδρούν, μια μεταβολή σε ένα μη-προβληματικό μέρος μπορεί να επηρεάσει το ίδιο το πρόβλημα
- Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης τεχνικής το πρόβλημα μοιάζει με έναν θεόρατο τοίχο που μας χωρίζει από τη λύση

- Για να τον υπερβούμε ψάχνουμε για κάποια εναλλακτική και αφύλακτη δίοδο
- Η συγκεκριμένη τακτική διαθέτει ένα ιδιαίτερο πλεονέκτημα

- Εδώ τα θετικά στοιχεία είναι εμφανή και δεν αποτελούν δημιούργημα της σκέψης μας

ΣΤΑΔΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

1. ΣΚΕΦΤΕΙΤΕ ΕΝΑ ΑΤΟΜΟ ΜΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΚΑΙ ΣΤΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΤΕ ΝΑ ΕΝΤΟΠΙΣΕΤΕ ΚΑΠΟΙΑ ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΟΥ

π.χ. Η Αλίκη μόλις φτάσει το πρωί στο σχολείο στρώνεται αμέσως στη δουλειά. Ο Νίκος είναι πάντα καλοντυμένος. Η Μαρίνα είναι συνεργάσιμη, όταν παίζει στο προαύλιο του σχολείου.

2. ΕΠΙΛΕΞΤΕ ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΑΥΤΑ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΟΥΝ ΚΑΛΥΤΕΡΑ

Π.χ. Ο Χρήστος στο μάθημα της γλώσσας παραδίδει γραπτά που είναι καθαρογραμμένα και τακτικά.

3. ΔΙΑΛΕΞΤΕ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟ ΓΙΑ ΝΑ ΤΟ ΚΑΝΕΤΕ

Π.χ. Ιδιαίτερη συνομιλία μετά το μάθημα.

6. Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΟΥ «ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΥ ΕΞΑΙΡΕΣΕΩΝ»

ή αλλιώς
εστιάζοντας σε ό,τι δεν αποτελεί
πρόβλημα

«μορφή» - «φόντο»

Αλλάζοντας την ... οπτική γωνία

- Η τεχνική αυτή στηρίζεται στη διάκριση «μορφής» και «φόντου» που χρησιμοποιούμε στη ζωγραφική.
  - Τι κάνουμε συνήθως;
  - Παραβλέπουμε αυτό που είναι στο βάθος
  - Η τεχνική του «εντοπισμού των εξαιρέσεων» μας καλεί να αντιστρέψουμε τα πράγματα – να αλλάξουμε την οπτική γωνία από την οποία βλέπουμε την κατάσταση – να φέρουμε στο προσκήνιο οτιδήποτε δεν αποτελεί πρόβλημα
  - Στο σημείο αυτό η τεχνική του «εντοπισμού των εξαιρέσεων» **μοιάζει** με την «τεχνική της κερκόπορτας»
  - **Διαφέρει** όμως από την τελευταία στον βαθμό εστίασης
-
- **Απαιτεί** να παρατηρήσουμε κάθε τι που συμβαίνει στο περιβάλλον του «προβληματικού» μαθητή το οποίο δεν προκαλεί αρνητικές αντιδράσεις

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

- Τι συμβαίνει τώρα που δεν θα ήθελα να αλλάξω;
- Τι από όσα κάνω αποδίδει με το συγκεκριμένο παιδί;
- Πώς ενεργώ όταν δεν παρεκτρέπεται;
- Τι κάνει εκείνο;
- Πώς μπορώ να εκμεταλλευτώ όλα αυτά τα στοιχεία για να πετύχω ακόμα πιο σημαντικά αποτελέσματα;

ΣΤΑΔΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

1. ΣΚΕΦΤΕΙΤΕ ΕΝΑ ΑΤΟΜΟ ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΝΤΟΠΙΣΤΕ ΤΙΣ ΦΟΡΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΗΣΥΧΟ

Π.χ. Η Ουρανία δε δημιουργεί προβλήματα όταν της αναθέτω να μαζέψει τα τετράδια των ασκήσεων των συμμαθητών της. Στην περίπτωση αυτή, αναλαμβάνει την ευθύνη για μία εργασία και, έτσι, συνεργαζόμαστε. Όταν η Ουρανία ενοχλεί τα παιδιά που κάθονται στα γύρω θρανία και εγώ της λέω να σταματήσει, αυτή αντιδρά και συνήθως καταλήγουμε σε καυγά.

2. ΠΟΙΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ, ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ, ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΒΛΕΠΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ;

Π.χ. Θα ήθελα να αυξήσω τον βαθμό της προσωπικής ευθύνης που αναλαμβάνει η Ουρανία στην τάξη καθώς και να αφιερώνω περισσότερο χρόνο για να συνεργάζομαι μαζί της αντί να την μαλώνω.

**3. ΠΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙΤΕ ΕΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΜΗ-ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ;
ΤΙ ΚΑΝΕΤΕ ΜΕΧΡΙ ΤΩΡΑ ΓΙΑ ΝΑ ΤΙΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΤΕ;**

Π.χ. Συχνά λέω στην Ουρανία, όταν της ζητώ να μαζέψει τα τετράδια των ασκήσεων, ότι είναι ωραίο να έχω μία τόσο υπεύθυνη και αξιόπιστη μαθήτριά για βοηθό στη δουλειά μου.

**4. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΤΕ ΝΑ ΑΥΞΗΣΕΤΕ ΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΗ-ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΕΝΑ ΣΧΕΔΙΟ ΠΟΥ ΘΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:
Α/ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΜΗ-ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ
Β/ ΤΙΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ / ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΕΝΘΑΡΡΥΝΕΤΕ
Γ/ ΟΤΙΔΗΠΟΤΕ ΚΑΝΕΤΕ ΚΑΙ ΕΧΕΙ ΑΠΟΔΕΙΧΘΕΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟ**

Π.χ. Θα σταματήσω να μαλώνω την Ουρανία όταν μιλάει κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Αντί για αυτό, θα αρχίσω να επαινώ συχνά την αίσθηση της υπευθυνότητας που έχει. Θα της μεταδώσω, όσο πιο ξεκάθαρα μπορώ, το μήνυμα ότι εφόσον την εμπιστεύομαι, ξέρω ότι οι προθέσεις της είναι καλές.